

**ДО ПРЕДСЕДАТЕЛЯ
НА НАУЧНО ЖУРИ
ПРИ ЮЗУ «Неофит Рилски» ,
ПРОФ. д-р Преслав Димитров**

СТ А Н О В И Щ Е

от проф. д-р Николина Руенова Попова – Димитрова,

Международно висше бизнес училище – Ботевград,

на дисертационния труд на Ивайло Стоянов Иванов,

докторант редовна форма в катедра „Туризъм“, при Стопански факултет,

на тема:

„Анализ и оценка на влиянието на онлайн туристическите агенции и онлайн резервационни системи върху стратегическите възможности за хотела“,

с научен ръководител проф. д-р Мария Станкова

за присъждане на ОНС „доктор“ по научна специалност „Икономика и управление на туризма“, професионално направление 3.9. „Туризъм“, област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Уважаеми г-н Председател на Научното жури,

Уважаеми членове на Научното жури,

Становището е възложено със заповед № 747 от 05.04.2022 г. от Ректора на ЮЗУ «Неофит Рилски» и е разработена в съответствие с изискванията на чл. 9 от ЗРАСРБ, чл.4, ал.3 от Вътрешните правила за развитие на академичния състав в ЮЗУ «Неофит Рилски» и Решение на ФС на Стопански факултет /Протокол № 30/30.03 2022 г. във връзка с провеждането на защита на дисертационния труд за присъждане на ОНС «доктор»

I. Данни за кандидата в съответствие със законовите изисквания

Кандидатът за образователната и научна степен „доктор“ е роден на 14.02.1978 г. Висшето си образование – ОНС „бакалавър“ по Финанси получава в УНСС, София през 2002 г. , а ОНС „магистър“ по Финанси – в ЮЗУ «Неофит Рилски» през 2006 г. Професионалният опит на кандидата Ивайло Стоянов Иванов, от 2001 г. започва в сферата на услугите – във финансово-банковия сектор. По-късно, от 2004 г. досега, кандидатът работи в туризма, по-конкретно в хотелиерството, пряко свързано с темата на дисертационния труд. Натрупаният опит обуславя практическо разбиране за спецификата на този отрасъл.

II. Актуалност на темата и обща характеристика на дисертацията

Темата на предложената за становище дисертация е актуална и значима. Новите технологии доведоха до радикална промяна в бизнес моделите в туризма и онлайн тръвъл агенциите (ОТА).са сред най-важните съвременни бизнес модели. Все по-дигитализираната среда създава условия за по-добра дистрибуция на хотелския продукт, използвайки възможностите на онлайн тръвъл агенциите (ОТА), респективно повишавайки ефективността на всеки хотел,

Дисертационният труд е в обем 307 стандартни страници, компютърно набран текст, от които 39 страници са приложения. Библиографският списък включва 413 източници, от които 33 на кирилица, 342 на латиница и 38 източника от Интернет. Трудът е структуриран в се състои от въведение, три глави и заключение. От структурна и съдържателна гледна точка, разработката отговаря на тематиката, критериите, изискванията и спецификата на научната специалност „Икономика и управление на туризма“ и на изискванията за присъждане на образователна и научна степен „доктор“.

Целта на изследването е определяне на влиянието на ОТА върху градските хотели в България - възможностите, или ограниченията, които те предоставят на градските хотелите в страната. Авторът посочва и подцели, една от които е внедряване на съвременна онлайн резервационна система във всеки български хотел с цел постигане на максимална рентабилност и пълноценно дигитално присъствие в интернет. Смятаме, че тази подцел е извън тематичната рамка на изследването Изследователските задачи, произтичащи от **целта** са шест (6). Те са логически обвързани с темата и обхващат всички нейни основни аспекти.

Обектът и предметът на изследване са ясно формулирани и в пряка връзка с темата и **целта**.

Теоретичната рамка на изследването е адекватна на изследователската цел. Представени са достатъчно и подходящи за целите на изследването теории и теоретични модели. **Методиката** на изследване е адекватна на темата. Използван е широк набор от общи и частни методи на изследване, обединени в методическа рамка, съответстваща на изследователската цел и произтичащите от нея задачи. Планираните методи са приложени коректно. Изследователската процедура е описана точно - използваният инструментариум, методите за събиране и за обработка на данните, гарантиращи получаването на достоверни

резултати и обосновани изводи.

Дисертационният труд, от структурна и съдържателна гледна точка, отговаря на тематиката, критериите, изискванията и спецификата на научната специалност „Икономика и управление на туризма“ и на изискванията за присъждане на образователна и научна степен „доктор“.

II. Методика на изследване и връзка с поставените цели и задачи на дисертационния труд

Дисертационният труд демонстрира възможностите на докторанта да прилага съвременни методи и средства при изследване на проблемни задачи. Използван е широк арсенал от общи и частни методи на изследване, в т.ч. социологически методи. Чрез тях авторът разкрива причинно-следствената връзка „фактор – параметри на развитието“, използвайки като изследователски инструмент „качествена анкета“. От методическа гледна точка е важно да се установи връзката между нивото на ангажираност на малките и средни хотели към ОТА и нивото на заетост в хотелите, влиянието на технологията ченъл мениджър (channel manager) върху бизнес резултатите в хотелския сектор, за усвояване на успешните практики за управление. Оформени са три модела за опериране на градските хотели в контекста на успешното им сътрудничество с ОТА платформите.

Изследването стъпва на ясно и точно описана изследователска процедура, използван инструментариум и методи за събиране и за обработка на данните, гарантиращи получаването на достоверни резултати и обосновани изводи. Използваната извадка е представителна за генералната съвкупност. Информационното осигуряване на изследването е на много добро ниво, обуславящо достоверност на резултатите. Цялостната методическа рамка е адекватна на изследователската цел и произтичащите от нея задачи. Посочени са ограниченията в изследването.

III. Научни задачи и проблеми, разработени в дисертационния труд

Дисертационният труд покрива изцяло формулираната тема. Това обстоятелство се представя в същностната характеристика на труда.

В първа глава на дисертационния труд се акцентира върху основните теоретични концепции, свързани с хотелите като туристически продукт/услуга, класифицирането им по набор от показатели, тяхното управление, дистрибуция, както и взаимоотношенията между международни хотелски вериги и ОТА, разкривайки основни проблеми. Разгледани са разпространени практики на дистрибуция на хотелиерски продукт, които не са описани в научната литература. Поставен е фокус и върху тенденциите в развитието на туроператорската и агентска дейност, по-конкретно върху стратегическите възможности за дистрибуция на хотелски продукт от туристическите агенти, в зависимост от вида им - традиционни, виртуални / ОТА и смесени. Изведени са обосновани препоръки. Авторът демонстрира много добро познаване на съвременни източници, адекватни на темата.

Във *втора глава* „Методология за анализ и оценка на влиянието на онлайн туристическите агенции и онлайн резервационните системи върху стратегическите

възможности на хотела“ са разгледани ключови методически въпроси, свързани с: набор от критерии за анализ и оценка на влиянието на ОТА и онлайн резервационните системи върху стратегическите възможности за хотела; факторите, определящи отношенията хотел – ОТА. В съответствие с това са обосновани методите на изследване – емпирически, корелационен анализ, регресионен анализ и други общо научни методи. Специално се разглежда моделирането на маркетинговата комуникация между туристическите агенции и хотела в условията на онлайн среда - моделът ТОЕ (technology, organization, and environment) - технология, организация и заобикаляща среда, моделът на стойностната верига и моделът на 5-те сили на Майкъл Портър и др.

В трета глава „Приложни въпроси във връзка с оптимизиране на ефектите от влиянието на онлайн туристическите агенции и онлайн резервационни системи върху стратегическите възможности на хотела“ авторът дискутира важен проблем, пред който са изправени малките и средните градски хотели в България, а именно: собствена онлайн резервационна система или онлайн турагент. Във връзка с това са идентифицирани проблемни сфери.

Същностното изследване е емпиричното изследване на влиянието на онлайн туристическите агенции върху възможностите за развитие на градските хотели в България. Получена е значителна по обем първична формация, с подчертан приносен характер. Проведен е и дисперсионен анализ на установените зависимости в изследването за намиране на статистически значими връзки: заетост на хотела, цена на стая, дял на продажбите през ОТА канали, брой използвани ОТА, рейтинг в Booking.com.

На база емпиричните резултати и разкритите зависимости са съставени няколко примерни модела за развитие на хотелски обекти в България. Те имат и научен и приложен принос

Направените изводи и препоръки за оптимизиране на сътрудничеството на градските хотели в България с онлайн туристическите агенции са с практическо-приложна значимост.

IV. Достоверност на резултатите и анализа и тяхната научно-теоретическа и приложна стойност.

Резултатите от изследването не будят съмнение, относно научната си и приложна стойност. Те ефективно защитават предмета на дисертационния труд, отнасящ се до възможностите и перспективите за развитие на малките и средни хотели в България в дигитална среда.

Като цяло установявам, че кандидатът е постигнал успешно поставената в дисертационния труд цел.

V. Научни и приложни приноси на дисертационния труд

В дисертационния труд са налице достатъчно доказателства за научно-приложни приноси.

Към теоретико-методичните приноси на труда отнасяме: 1/ Модел, представляващ хотела и сътрудничеството му с ОТА през призмата на модела ТОЕ и веригата на стойност;

2/ Обогащено научно познание в областта на развитието на малките и средни хотели в България в дигитална среда на база разкрити закономерности във взаимоотношенията „хотел- ОТА“; 3/ Значителна по обем фактология с емпиричен характер, обогатяваща теорията в сферата на хотелиерството в България.

Към научно-приложните приноси отнасяме: 1 Адаптирани са моделите за нуждите на градските хотели и са зададени стратегии на хотелски продажби в рамките на платформите на онлайн туристическите агенции в условията на българския пазар; 2/ Изведени са препоръки, насоки и решения за подобряването на бизнес резултатите на хотелските предприятия в български индустриални центрове чрез контрол върху ангажираността им с онлайн туристически агенции, както и създаването на български национален онлайн портал за хотелски резервации, който би подсигурил съществено предимство за градските хотели в стремежа да разнообразят дистрибуционните си канал

. VI. Критични бележки

Считам, че докторантът, със своя труд, допринася за разширяване и задълбочаване на изследователските търсения в областта на развитието на хотелския сектор в дигитална среда. По същество нямам критични бележки от принципно естество.

Срещат се някои непрецизни според нас формулировки, например „Статистически и ... измерения на хотелиерския сектор в България“ без да се дефинират конкретните измерения.

Авторефератът , в обем 48 печатни страници, отразява вярно и точно дисертационния труд. Като препоръка бихме посочили да се постави по-силен акцент върху изследователските резултати в заключителната част на автореферата. Представените 5 публикации, от които две в съавторство, са пряко свързани с темата на труда.

Заклучение

Налице е завършеност и изчерпателност на темата, посочени са ограниченията на изследването. То е самостоятелно, с ясно открит личен принос на автора, както в теоретичен, така и в методичен план и се отличава с подчертан практико-приложен характер. Въз основа на посочените обстоятелства, предлагам на членовете на Научното жури да се присъди на Ивайло Стоянов Иванов ОНС „доктор“ по професионално направление 3.9 Туризм , научна специалност „Икономика и управление на туризма“.

София
30..04.2022

Изготвил становището:.....
/ проф. д-р Николина Попова/

TO THE CHAIRMAN
THE SCIENTIFIC JURY
AT SWU "Neofit Rilski",
PROF. Dr. Preslav Dimitrov

SCIENTIFIC REVIEW

by Prof. Dr. Nikolina Ruenova Popova - Dimitrova,
International Business School - Botevgrad,
of the dissertation of Ivaylo Stoyanov Ivanov,
PhD student full-time at the Department of Tourism, Faculty of Economics,
on the topic:

"Analysis and assessment of the impact of online travel agencies and online booking systems on
the strategic opportunities for the hotel",
with scientific supervisor Prof. Dr. Maria Stankova
for awarding the ONS "Doctor" in the scientific specialty "Economics and Management of
Tourism", professional field 3.9. "Tourism", field of higher education 3. Social, economic and
legal sciences

**Dear Mr. Chairman of the Scientific Jury,
Distinguished members of the Scientific Jury,**

The review was assigned by order № 747 of 05.04.2022 by the Rector of SWU "Neofit Rilski" and was developed in accordance with the requirements of Art. 9 of 3PACPB, art. 4, para. 3 of the Internal rules for development of the academic staff in SWU "Neofit Rilski" and Decision of the Faculty of Economics / Protocol № 30 / 30.03 2022 in connection with the defense of the dissertation for awarding ONS "Doctor"

I. Candidate data in accordance with legal requirements

The candidate for the educational and scientific degree "Doctor" was born on February 14, 1978. He received his higher education - ONS "Bachelor" in Finance at UNWE, Sofia in 2002, and ONS "Master" in Finance - at SWU "Neofit Rilski" in 2006. The professional experience of the candidate Ivaylo Stoyanov Ivanov, since 2001 began in the field of services - in the financial and banking sector. Later, from 2004 until now, the candidate works in tourism, in particular in the hotel industry, directly related to the topic of the dissertation. The accumulated experience determines a practical understanding of the specifics of this industry.

II. Relevance of the topic and general characteristics of the dissertation

The topic of the dissertation proposed for opinion is relevant and significant. New technologies have led to a radical change in business models in tourism and online travel agencies (OTA) are among the most important modern business models. The increasingly digital environment creates conditions for better distribution of the hotel product, using the capabilities of online travel agencies (OTA), respectively increasing the efficiency of each hotel,
The dissertation consists of 307 standard pages, computer typed text, of which 39 pages are appendices. The bibliographic screen includes 413 sources, of which 33 in Cyrillic, 342 in Latin and 38 Internet sources. The paper is structured in consists of an introduction, three chapters and a conclusion. From a structural and substantive point of view, the study meets the topics, criteria,

requirements and specifics of the scientific specialty "Tourism Economics and Management" and the requirements for awarding educational and scientific degree "Doctor".

The aim of the study is to determine the impact of OTA on urban hotels in Bulgaria - the opportunities or limitations they provide to urban hotels in the country. The author also points out sub-goals, one of which is the implementation of a modern online reservation system in every Bulgarian hotel in order to achieve maximum profitability and a full digital presence on the Internet. We believe that this sub-objective is outside the thematic framework of the study. The research tasks arising from the objective are six (6). They are logically related to the topic and cover all its main aspects.

The object and the subject of research are clearly formulated and in direct connection with the topic and the goal.

The theoretical framework of the research is adequate to the research goal. Sufficient and suitable for the purposes of the research theories and theoretical models are presented. The research methodology is adequate to the topic. A wide range of general and private research methods is used, united in a methodological framework corresponding to the research goal and the resulting tasks. The planned methods are applied correctly. The research procedure is precisely described - the tools used, the methods of data collection and processing, ensuring reliable results and sound conclusions.

The dissertation from a structural and content point of view meets the topics, criteria, requirements and specifics of the scientific specialty "Economics and Management of Tourism" and the requirements for awarding educational and scientific degree "Doctor".
scientific degree "doctor".

II. Research methodology and connection with the set goals and objectives of the dissertation

The dissertation demonstrates the ability of the dissertation to apply modern methods and tools in the study of problem tasks. A wide arsenal of general and private research methods was used, incl. sociological methods. Through them, the author reveals the causal relationship "factor - parameters of development", using as a research tool "quality survey". From methodical point of view, it is important to establish the relationship between the level of commitment of small and medium-sized hotels to OTA and the level of employment in hotels, the impact of technology channel manager on business results in the hotel sector. For mastering the successful management practices Three models for operation of the city hotels have been developed in the context of their successful cooperation with the OTA platforms

The research is based on a clearly and accurately described research procedure and the tools used, the methods of data collection and processing, ensuring reliable results and sound conclusions. The sample used is representative of the general population. The information provision of the survey is at a very good level, which determines the reliability of the results. The overall methodological framework is adequate to the research goal and the resulting tasks. The limitations of the study are indicated.

III. Scientific tasks and problems developed in the dissertation

The dissertation completely covers the topic of the paper. This circumstance is presented in the essential characteristics of labor.

The *first chapter* of the dissertation focuses on the main theoretical concepts related to hotels as a tourist product / service, their classification by a set of indicators, their management, distribution, and the relationship between international hotel chains and OTA, revealing major problems. Common practices of hotel product distribution, which are not described in the scientific

literature, are considered. The focus is also on the trends in the development of tour operator and agency activities, in particular on the strategic opportunities for distribution of hotel products by travel agents, depending on their type - traditional, virtual / OTA and mixed. Substantiated recommendations have been made. The author demonstrates a very good knowledge of modern sources, adequate to the topic.

demonstrates a very good knowledge of modern sources adequate to the topic.

The second chapter "Methodology for analysis and assessment of the impact of online travel agencies and online reservation systems on the strategic capabilities of the hotel" addresses key methodological issues related to: a set of criteria for analysis and assessment of the impact of OTA and online reservation systems on strategic opportunities for the hotel; the factors determining the hotel-OTA relationship. Accordingly, the research methods are justified - empirically, correlation analysis, regression analysis and other general scientific methods. In particular, it examines the modeling of marketing communication between travel agencies and hotels in an online environment - the model TOE (technology, organization, and environment) - technology, organization and environment, the value chain model and the model of the 5 forces of Michael Porter and others.

In the third chapter "Applied issues related to optimizing the effects of online travel agencies and online booking systems on the strategic capabilities of the hotel" the author discusses an important problem facing small and medium-sized city hotels in Bulgaria, namely: own online reservation system or online travel agent. In connection with this, problem areas have been identified.

The essential research is the empirical study of the influence of online travel agencies on the opportunities for development of urban hotels in Bulgaria. A significant volume of primary formation was obtained, with a pronounced contribution character. A variance analysis of the dependencies in the study was conducted to find statistically significant relationships and dependencies: hotel occupancy, room price, share of sales through OTA channels, number of used OTA, Booking.com rating. Based on the empirical results and the revealed dependencies, several exemplary models for the development of hotel sites in Bulgaria have been compiled.

They have both scientific and applied contributions

The conclusions and recommendations for optimizing the cooperation of city hotels in Bulgaria with online travel agencies are of practical and practical significance.

IV. Reliability of results and analysis and their scientific-theoretical and applied value.

The results of the study do not raise doubts about its scientific and applied value. They effectively defend the subject of the dissertation, related to the opportunities and prospects for the development of small and medium-sized hotels in Bulgaria in a digital environment.

In general, I find that the candidate has successfully achieved the goal set in the dissertation

V. Scientific and applied contributions to the dissertation

In the dissertation there is enough evidence for scientific and applied contributions.

The theoretical and methodological contributions of labor include: 1 / Model representing the hotel and its cooperation with OTA through the prism of the TOE model and value chain 2 / Enriched scientific knowledge in the field of development of small and medium hotels in Bulgaria in a digital environment based on revealed regularities in the hotel-OTA relations; 3 / Significant in volume factology of empirical nature enriching the theory in the field of hospitality in Bulgaria.

The scientific and applied contributions include: 1 Adapted models for the needs of urban

hotels and set strategies for hotel sales within the platforms of online travel agencies in the Bulgarian market.² / Recommendations, guidelines and solutions for business improvement the results of hotel enterprises in Bulgarian industrial centers by controlling their engagement with online travel agencies, as well as the creation of a Bulgarian national online portal for hotel reservations, which would provide a significant advantage for city hotels seeking to diversify their distribution channel

VI. Critical remarks

I believe that the doctoral student's work contributes to expanding and deepening research in the field of development of the hotel sector in the digital environment. In essence, I have no critical remarks of a principled nature.

There are some inaccurate formulations in our opinion, such as "Statistical and... dimensions of the hotel sector in Bulgaria".

The abstract, in the volume of 48 printed pages, accurately reflects the dissertation. As a recommendation, we would like to point out a stronger emphasis on the research results in the final part of the abstract. The presented 5 publications, two of which are co-authored, are directly related to the topic of labor.

Conclusion

There is a completeness of the topic, the limitations of the study are indicated. It is independent, with a clear personal contribution of the author, both theoretically and methodologically and is characterized by a strong practical and applied nature. Based on the above circumstances, I propose to the members of the Scientific Jury to award Ivaylo Stoyanov Ivanov ONS "Doctor" in professional field 3.9 Tourism, scientific specialty "Economics and Management of Tourism".

Sofia
30.04.2022

Reviewer:
/ Prof. Dr. Nikolina Popova /